

Інституціоналізація економічної безпеки у контексті захисту національних інтересів України

Предмет дослідження – сукупність організаційно–управлінських відносин, що виникають в процесі виконання державою функцій забезпечення економічної безпеки.

Метою написання **статті** є розробка науково–методичних і практичних рекомендацій щодо раціоналізації інституційного базису забезпечення економічної безпеки держави у контексті захисту національних інтересів України.

Методологія проведення роботи – методи аналізу та синтезу (при визначенні функцій та завдань держави у сфері забезпечення економічної безпеки); порівняння та узагальнення (при систематизації загроз економічній безпеці України).

Результати роботи – обґрунтовано необхідність розробки комплексу дієвих організаційно–управлінських заходів на державному рівні з метою забезпечення національного економічного суверенітету України. Визначено ключові напрями інституціоналізації процесу забезпечення економічної безпеки України. На основі узагальнення основних положень нормативно–правових актів у сфері забезпечення економічної безпеки України визначено завдання та функції держави щодо реалізації цього процесу. Констатовано доцільність розробки окремого нормативно–правового акту, який регламентував би розподіл прав та обов'язків щодо виконання функцій із забезпечення економічної безпеки. Обґрунтовано необхідність розробки організаційно–управлінського механізму забезпечення економічної безпеки України та визначено такі його елементи, як: суб'єкти та функції забезпечення економічної безпеки та нормативно–правове й методичне підґрунтя реалізації цього процесу.

Висновки – на даному етапі дослідження можемо вважати визначеними такі елементи організаційно–управлінського механізму забезпечення економічної безпеки України, як: суб'єкти та функції забезпечення економічної безпеки та нормативно–правове й методичне підґрунтя реалізації цього процесу.

Ключові слова: економічна безпека, національні інтереси, економічний суверенітет, інституціоналізація, функції, нормативно–правовий акт, організаційно–управлінський механізм.

БАРОН І.Г.

Институционализация экономической безопасности в контексте защиты национальных интересов Украины

Предмет исследования – совокупность организационно–управленческих отношений, возникающих в процессе выполнения государством функций обеспечения экономической безопасности.

Целью написания **статьи** является разработка научно–методических и практических рекомендаций по рационализации институционального базиса обеспечения экономической безопасности государства в контексте защиты национальных интересов Украины.

Методология проведения работы – методы анализа и синтеза (при определении функций и задач государства в сфере обеспечения экономической безопасности); сравнения и обобщения (при систематизации угроз экономической безопасности Украины).

Результаты работы – обоснована необходимость разработки комплекса действенных организационно–управленческих мер на государственном уровне с целью обеспечения национального экономического суверенитета Украины. Определены ключевые направления институционализации процесса обеспечения экономической безопасности Украины. На основе обобщения основных положений нормативно–правовых актов в сфере обеспечения экономической безопасности Украины определены задачи и функции государства по реализации этого процесса. Констатирована целесообразность разработки отдельного нормативно–правового акта, регламентирующего распределение прав и обязанностей по выполнению функций в сфере обеспечения экономической безопасности. Обоснована необходимость разработки организационно–

управленческого механизма обеспечения экономической безопасности Украины и определены такие его элементы, как: субъекты и функции обеспечения экономической безопасности, нормативно-правовые и методические основы реализации этого процесса.

Выводы – на данном этапе исследования можем считать определенными такие элементы организационно-управленческого механизма обеспечения экономической безопасности Украины, как: субъекты и функции обеспечения экономической безопасности и нормативно-правовую и методическую основу реализации этого процесса.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальные интересы, экономический суверенитет, институционализация, функции, нормативно-правовой акт, организационно-управленческий механизм.

BARON I.G.

Institutionalization of economic security in the context of protection of Ukraine's national interests

Subject of research – a set of organizational and managerial relations that arise in the process of state functions of ensuring economic security.

The purpose of the article is to develop scientific methodological and practical recommendations for rationalizing the institutional basis for ensuring the country's economic security in the context of protecting Ukraine's national interests.

Methodology of work – methods of analysis and synthesis (in determining the functions and tasks of the state in the field of economic security); comparison and generalization (with systematization of threats to Ukraine's economic security).

The results of the work – the necessity of developing a complex of organizational and managerial measures at the state level in order to ensure the national economic sovereignty of Ukraine is grounded. The key directions of institutionalization of the process of ensuring economic security of Ukraine are identified. Based on generalization of the main provisions of normative legal acts in the field of ensuring economic security of Ukraine, the tasks and functions of the state are defined in relation to the implementation of this process. The expediency of elaborating a separate normative legal act, which would regulate the distribution of rights and responsibilities for the performance of functions for ensuring economic security, is grounded. The necessity of elaboration of organizational and managerial mechanism of ensuring Ukraine's economic security is substantiated and its elements are defined, namely subjects and functions of ensuring economic security, regulatory and methodological basis of the implementation of this process.

Conclusions – at this stage of the research we can consider such elements of the organizational and managerial mechanism of ensuring economic security of Ukraine as: the subjects and functions of providing economic security and the legal and methodological basis for the implementation of this process.

Key words: economic security, national interests, economic sovereignty, institutionalization, functions, normative-legal act, organizational and managerial mechanism.

Постановка проблеми. Загальна атмосфера глобалізованого світу породжує нові виклики суверенності держав, провокує трансформацію її форми та розмиття кордонів. У повному сенсі новітні глобалізаційні та геополітичні виклики позначаються на національному суверенітеті України, який зазнає як відкритих (військово-політичних), так й прихованих (економічних) зазіхань з боку більш потужних акторів світової політики. І якщо військово-політичні загрози національному суверенітету України є загальноновизнаними й

регламентованими, а на їх усунення спрямовані системні дії держави, то забезпечення економічної суверенності держави потребує розробки комплексу дієвих організаційно-управлінських заходів на державному рівні.

Розгляд економічної безпеки як невіддільної складової національної безпеки держави має бути одним із визначальних аспектів її трактування. Такому уявленню про економічну безпеку відповідає, зокрема, текст Закону України «Про основи національної безпеки України» № 964-IV від

19.06.2003 р. [4], який втратив чинність на підставі Закону «Про національну безпеку України» № 2469–VIII від 21.06.2018 р. [5]. А саме, в Законі «Про основи національної безпеки України» 2003 р. визначено загрози національній безпеці як наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України, та надано їх перелік за ключовими сферами, до яких віднесено: зовнішньополітичну, внутрішньополітичну, сферу державної безпеки, економічну, воєнну, сферу безпеки державного кордону України, соціаль-

ну та гуманітарну, науково–технологічну, сферу цивільного захисту, екологічну та інформаційну сфери. Як видно, загрози національній безпеці держави визначаються в тому числі й в економічній сфері, а напрями державної політики щодо їх подолання відповідають завданням забезпечення економічної безпеки держави (див. табл. 1).

На відміну від Закону 2003 р., чинний Закон «Про національну безпеку України» № 2469–VIII від 21.06.2018 р. [5] не містить як положень щодо загроз національній безпеці держави в економічній сфері, так й напрямів державної

Таблиця 1. Загрози в економічній сфері національної безпеки та напрями державної політики щодо їх подолання згідно Закону «Про основи національної безпеки України» № 964–IV від 9.06.2003 р. (складено на підставі [4])

Загрози в економічній сфері	Напрями державної політики щодо забезпечення національної безпеки в економічній сфері
Істотне скорочення внутрішнього валового продукту	Забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки
Недостатні темпи відтворювальних процесів та структурна деформація в економіці	Прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв
Зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково–технічного та технологічного потенціалу	Прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв
Скорочення досліджень на стратегічно важливих напрямках інноваційного розвитку	Прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв
Критичний стан основних виробничих фондів	Прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв
Нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки	Забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, захисту інтересів вкладників
Ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки	Забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, захисту інтересів вкладників
Критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків	Захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту
Небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки	Розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, посилення участі України у міжнародному поділі праці, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему
Нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості	Розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, посилення участі України у міжнародному поділі праці, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему
Велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних	Здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень
Неефективність антимонопольної політики та механізмів державного регулювання природних монополій	Вдосконалення антимонопольної політики; створення ефективного механізму державного регулювання природних монополій
Критичний стан з продовольчим забезпеченням населення	Забезпечення продовольчої безпеки
Неефективність використання паливно–енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання	Забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно–енергетичного комплексу
«Тінізація» національної економіки	Подолання «тінізації» економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово–кредитної сфери та припинення відпливу капіталів за кордон
Переважає в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними	Подолання «тінізації» економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово–кредитної сфери та припинення відпливу капіталів за кордон

політики щодо їх попередження. Структуризація положень Закону 2018 р., визначення переліку, функцій та повноважень суб'єктів забезпечення національної безпеки України є орієнтованою на подолання загроз прямої військової агресії, виникнення озброєних конфліктів та проявів гібридної війни. Таке трактування загроз, з одного боку, цілком відповідає актуальним пріоритетам забезпечення національної безпеки України, але з іншого суттєво звужує та обмежує можливість реагування на виникнення загроз внаслідок відсутності чітко визначених повноважень та функціональних обов'язків органів державного управління в економічній та інших сферах (соціальної, демографічній, екологічній та ін.).

Актуальні загрози та завдання у контексті забезпечення економічної безпеки визначено у Стратегії національної безпеки України (затверджена Указом Президента України № 287/2015 від 26.05.2015 р.) [10]. Але, як свідчать результати систематизації положень Стратегії національної безпеки України щодо забезпечення економічної безпеки (див. табл. 2), рівень їх деталізації суттєво поступається Закону «Про основи національної безпеки України» 2003 р. Стратегія визначає такі загрози економічній безпеці України, як корупція та неефективна система державного управління (п. 3.3) та економічна криза, виснаження фінансових ресурсів держави, зниження рівня життя населення (п. 3.4). Щодо завдань із забезпечення економічної безпеки держави (п. 4.9), то їх аналіз свідчить, що жодне із завдань безпосередньо не корелює із подоланням такої важливої загрози, як зниження рівня життя населення (див. табл. 2). З іншого боку, ціла низка завдань відповідає такій актуальній загоді економічній безпеці України, яку можна сформулювати як «Збройна агресія та гібридні загрози державному суверенітету». Попри безумовну доцільність приділення ретельної уваги заходам щодо подолання цієї загрози, ці заходи мають реалізовуватися у комплексі з заходами, спрямованими на підвищення рівня життя населення. Таке розуміння актуальних загроз економічній безпеці України відповідатиме формулюванням Стратегії щодо основного змісту економічних реформ в державі, яким визнається створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві. Також слід зазначити, що в Стратегії національної

безпеки України 2015 р. знайшов відображення євроінтеграційний вектор економічних реформ в Україні, які мають бути спрямовані на наближення соціальних стандартів до рівня держав Центральної і Східної Європи – членів ЄС, досягнення економічних критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в ЄС [10].

Отже, доцільним є перегляд та вдосконалення законодавчої бази забезпечення економічної безпеки держави як невід'ємної складової національної безпеки з метою актуалізації та деталізації загроз економічній безпеці України. Адже саме економічна безпека відіграє вирішальну роль у збереженні економічного суверенітету держави, забезпеченні її економічного розвитку та зростанні національної конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Метою статті є визначення напрямів інституціоналізації економічної безпеки у контексті захисту національних інтересів України.

Виклад основного матеріалу. На даний час правовий статус забезпечення економічної безпеки України формують такі нормативно-правові джерела (див. табл. 2).

Конституція України [6]; Закон «Про національну безпеку України» № 2469–VIII від 21.06.2018 р. [5]; Стратегія національної безпеки України (затверджена Указом Президента України № 287/2015 від 26.05.2015 р.) [10]; Закон «Про Раду національної безпеки і оборони України» [11], Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [12], Закон «Про службу безпеки України» [14] а також [8, с. 7]: Податковий, Кримінальний, Цивільний, Митний, Бюджетний, Господарський кодекси України, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-ні акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, міжнародні договори України та інші нормативно-правові акти у сфері регулювання відносин щодо забезпечення економічної безпеки держави.

Також, слід прийняти до уваги, що окрім правових засад, нормативну базу забезпечення економічної безпеки України формують методичні матеріали та рекомендації щодо оцінювання та прогнозування її стану на основі певних систем

Таблиця 2. Актуальні загрози та завдання у контексті забезпечення економічної безпеки згідно Стратегії національної безпеки України (складено на підставі [10])

Актуальні загрози економічній безпеці	Завдання у контексті забезпечення економічної безпеки
Корупція та неефективна система державного управління	Деолігархізація, демонополізація і дерегуляція економіки, захист економічної конкуренції, спрощення й оптимізації системи оподаткування, формування сприятливого бізнес—клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку Системна протидія організованій економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних можливостей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації
Економічна криза	Стабілізація банківської системи, забезпечення прозорості грошово—кредитної політики та відновлення довіри до вітчизняних фінансових інститутів Підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків Створення найкращих у Центральній і Східній Європі умов для інвесторів, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, зокрема в енергетичний і транспортний сектори, як інструменту забезпечення національної безпеки
Виснаження фінансових ресурсів держави	Ефективне використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги та ресурсів міжнародних фінансових організацій, дієвого контролю за станом державного боргу Забезпечення цілісності та захисту інфраструктури в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці, та особливого періоду
Зниження рівня життя населення	Завдання не визначено*
Збройна агресія та гібридні загрози державному суверенітету*	Ефективне застосування механізму спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), унеможливлення контролю стратегічних галузей капіталом держави—агресора Забезпечення готовності економіки до відбиття Україною збройної агресії Розвиток оборонно—промислового комплексу як потужного високотехнологічного сектору економіки, здатного відігравати ключову роль у її прискореній інноваційній модернізації; Юридичний захист в міжнародних інституціях майнових інтересів фізичних і юридичних осіб України та Української держави, порушених Росією

* Згідно з авторським підходом

індикаторів. У вітчизняному науковому середовищі першими такими розробками слід вважати Концепцію економічної безпеки України 1999 року [1], запропоновану фахівцями Інституту економічного прогнозування під керівництвом В.М. Геєця. В різні часи методичну базу забезпечення економічної безпеки України становили методичні рекомендації авторського колективу Національного інституту проблем міжнародної безпеки (керівник проекту А.І. Сухоруков, 2003 р.) [2], методика розрахунку рівня економічної безпеки України згідно Наказу Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. [7], національна доповідь «Національний суверенітет України в умовах глобалізації» колективу авторів НАН України (2011 р.) [16], аналітична доповідь фахівців Інституту стратегічних досліджень щодо прогнозування індикаторів, порогових значень

та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі (2014 р.) [15]. Чинними науково—практичними розробками у предметній царині дослідження слід вважати методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України згідно Наказу Мінекономрозвитку України № 1277 від 29.10.2013 р. [3]. На разі ще раз зазначимо, що нормативно—правову базу забезпечення економічної безпеки України формують як законодавчо—правові акти, так й методичні рекомендації (звіти, аналітичні доповіді), розроблені у різні часи фахівцями профільних наукових установ (Національний інститут міжнародної безпеки, Національний інститут стратегічних досліджень, Національна академія наук України) та міністерством (на даний час — Мінекономрозвитку України). Водночас, попри наявність численних розробок щодо за—безпе—

чення економічної безпеки та їх безперервну актуалізацію, єдиний системний стратегічний документ, завдання розробки якого має перебувати у сфері повноважень Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ), в Україні відсутній. Натомість, стратегічні плани щодо забезпечення національної безпеки та зокрема її економічної складової розроблено та впроваджено у більшості країн світу (зокрема, Велика Британія, Нідерланди, Німеччина, Польща, Румунія, Росія) [17].

Актуальним пріоритетом державного управління національною безпекою України є подальша раціональна інституціоналізація цього процесу. З урахуванням загальної сутності поняття, інституціоналізацію забезпечення економічної безпеки держави пропонуємо визначити як процес регламентації нормативно-правового статусу та методичного базису діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки. Роль інституціоналізації, як ґрунтовно зазначається в роботі [19], полягає у мінімізації невизначеності за рахунок систематизації та регламентації діяльності органів державного управління та недержавних інституцій, а результатом – мінімізація та / або нейтралізація загроз економічній безпеці України.

На наш погляд, інституціоналізація процесу забезпечення економічної безпеки України має відбуватися за двома ключовими напрямками:

1) розвиток нормативно-правової та методичної бази забезпечення економічної безпеки держави у напрямі створення єдиного законодавчого акту регламентації цього процесу;

2) вдосконалення взаємодії державних органів управління та інституцій у сфері забезпечення економічної безпеки держави шляхом системного та раціонального розподілу функцій щодо реалізації цього процесу.

Щодо функцій забезпечення економічної безпеки держави, вважаємо за доцільне погодитися з підходом до їх класифікації, запропонованим І.О. Реваком, який виділяє такі функції [9, с. 245–246]:

- інформаційна – передбачає системне повідомлення суб'єктів забезпечення економічної безпеки про реальні та потенційні загрози з метою підвищення рівня їх обізнаності та розробки ґрунтовних превентивних заходів;

- попереджувальна – полягає у запровадженні комплексу превентивних заходів з метою мінімізації економічних втрат та інших негативних на-

слідків від справдження реальних або потенційних загроз економічній безпеці;

- практична – передбачає розробку практичних рекомендацій щодо реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки;

- прогностична – полягає у розробці науково обґрунтованих та статистично значущих прогнозів стану економічної безпеки держави з урахуванням потенційних та реальних загроз;

- регулююча – передбачає забезпечення результативності взаємодії суб'єктів забезпечення економічної безпеки з метою отримання синергетичного ефекту від їх діяльності;

- захисна – відповідає за здатність суб'єктів забезпечення економічної безпеки виконувати завдання щодо захисту національних інтересів за умови неочікуваних та непередбачуваних трансформацій внутрішніх та зовнішніх загроз;

- контрольна – передбачає впровадження контрольних заходів щодо доцільності застосування суб'єктами забезпечення економічної безпеки методів та інструментів захисту державних національних інтересів.

Зауважимо, що, відсутність регламентації функцій із забезпечення економічної безпеки держави на законодавчому рівні не дозволяє визначити розподіл прав та обов'язків органів управління з належним ступенем обґрунтованості. У контексті необхідності вдосконалення інституціональної бази забезпечення економічної безпеки України дослідники акцентують увагу на доцільності створення окремого нормативно-правового акту [8], базового закону [17], який регламентував би розподіл прав та обов'язків щодо виконання функцій щодо забезпечення економічної безпеки та послугував базою для подальшого вдосконалення законодавчої бази у цій царині. Так, слід погодитися із думкою З.В. Гбура [8], який ґрунтовно зазначає, що регламентація функцій держави у цій сфері має бути реалізована на законодавчому рівні, що створить підґрунтя для раціонального розподілу функцій між органами та ланками державного управління та розробки ефективних механізмів їх взаємодії [8, с. 3].

Навіть у профільному міністерстві (Мінекономіки України) відсутній організаційний підрозділ, який опікувався б безпосередньо питаннями забезпечення економічної безпеки та координував би діяльність інших підрозділів у цій сфері. На даний час функції з забезпечення економічної безпе-

ки слід вважати розподіленими між такими підрозділами Міністерства, як департамент економічної стратегії та макроекономічного прогнозування, департамент стратегічного розвитку сектору обору та безпеки, сектор запобігання та виявлення корупції. Протягом 2010–2012 рр. в Україні існував Координаційний центр з впровадження економічних реформ – консультативно-дорадчий орган при Президентові України, діяльність якого регламентувалася релевантним Указом Президента України [18], та була спрямована в тому числі на вирішення питань забезпечення економічної безпеки держави. Завдання Координаційного центру полягали у координації Міністерств та відомств в процесі реалізації державних реформ в економічній сфері шляхом розробки щорічного Національного плану дій щодо впровадження реформ. Низька ефективність функціонування Координаційного центру та відсутність очікуваних результатів унаслідок супротиву політичної еліти держави та фінансово-промислових груп призвели до його ліквідації. На наш погляд, відновлення роботи такого консультативно-дорадчого органу у вигляді професійної команди профільних науковців та фахівців-практиків сприяло би впровадженню системних реформ у сфері забезпечення економічної безпеки України.

На даний час центральним елементом системи державних інституцій, долучених до забезпечення економічної безпеки України, слід вважати Службу з питань економічної, соціальної та енергетичної безпеки Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ), на яку покладено функції координації та контролю за діяльністю державних органів забезпечення безпеки в економічній сфері [13]. Також до суб'єктів забезпечення економічної безпеки в Україні відносяться [17, 8, с. 5]:

Верховна Рада України – як орган законодавчої влади відповідає за формування та вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази забезпечення економічної безпеки;

Президент України – як верховний головнокомандувач та гарант національного суверенітету забезпечує загальне керівництво державною політикою щодо забезпечення економічної безпеки держави згідно ст. 106 Конституції України;

Кабінет Міністрів України – як вищий орган виконавчої влади забезпечує захист національних інтересів, державний суверенітет та економічну безпеку України;

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – як провідний профільний орган виконавчої влади розробляє та контролює виконання державних програм у сфері забезпечення економічної безпеки;

Національний банк України – впроваджує грошово-кредитну та монетарну політику відповідно до національних економічних інтересів держави з метою забезпечення стабільності національної грошової одиниці;

Служба безпеки України – виконує спеціальні функції у сфері забезпечення державної безпеки, захисту національних інтересів та державного суверенітету;

- органи судової системи – здійснюють судочинство у справах про злочини проти економічної безпеки України;

- місцеві державна адміністрації та органи місцевого самоврядування – в межах своїх повноважень впроваджують державні програми, спрямовані на забезпечення економічної безпеки;

- приватні господарські організації та громадські інститути, представлені політичними партіями, громадськими об'єднаннями, соціальними групами, профспілками, які в межах визначених законодавством компетенцій та виходячи з власних інтересів впроваджують державні програми та надають рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки держави;

- громадяни України – індивіди, які впливають на забезпечення економічної безпеки, виражаючи національні інтереси через участь у виборах, референдумах та інших формах демократичного правління..

Через наявні в їх розпорядженні важелі впливу та інструменти, суб'єкти забезпечення економічної безпеки в межах своїх повноважень реалізують державну політику, спрямовану на збереження територіальної цілісності держави, захисту національних інтересів та гарантування державного (національного) економічного суверенітету. Вирішення цих завдань, як вже зазначалося, потребує раціональної інституційної організації процесу забезпечення економічної безпеки, комплексним виразом якої можна вважати розробку організаційно-управлінського механізму забезпечення економічної безпеки.

Висновки

На даному етапі дослідження можемо вважати визначеними такі елементи організаційно-

управлінського механізму забезпечення економічної безпеки України, як: суб'єкти та функції забезпечення економічної безпеки та нормативно-правове й методичне підґрунтя реалізації цього процесу. Дієвість механізму забезпечення економічної безпеки, вочевидь, визначатиметься результативністю застосування управлінських інструментів та засобів впливу з метою мінімізації та / або нейтралізації загроз економічній безпеці. Тому подальше уточнення сутності та структури організаційно-управлінського механізму має відбуватися у напрямі систематизації та актуалізації загроз економічній безпеці України в умовах глобальної економіки з метою ви-значення пріоритетів їх подолання.

Список використаних джерел

1. Концепція економічної безпеки України / Ін-т екон. прогнозування; кер. проекту В.М. Геєць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
2. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за ред. А.І. Сухорукова. – К.: Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки, 2003. – 64 с.
3. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277 // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/>
4. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
5. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
6. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ufpp.gov.ua/content/PDF/zakonodavstvo/konstitychiya.pdf>
7. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07>
8. Гбур Г.В. Основні функції держави у сфері забезпечення економічної безпеки / Г.В. Гбур // Актуальні проблеми державного управління. – 2017. – № 2(52). – С. 1–9.
9. Ревак І.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект / І.О. Ревак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – Вип. 2. – 2009. – С. 238–247.
10. Стратегія національної безпеки України (затверджена Указом Президента України № 287/2015 від 26.05.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>
11. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5.03.1998 р. № 183/98-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98>
12. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розпо-всюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>
13. Рада національної безпеки і оборони України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/content/aparat.html>
14. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
15. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі: аналіт. доп. / Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дронь. – К.: НІСД, 2014. – 117 с.
16. Національний суверенітет України в умовах глобалізації: Національна доповідь. – К.: Парламентське вид-во, 2011. – 112 с.
17. Єдинак В.Ю. Інституціоналізація відносин у сфері забезпечення економічної безпеки України / В.Ю. Єдинак // Ефективна економіка. – 2013. – № 10. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2402>
18. Указ Президента України «Про Координаційний центр з упровадження економічних реформ» від 02.07.2010 р. № 747/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747/2010>
19. Дмитрук П. Принципи інституціоналізації механізму державного регулювання економічної безпеки регіону / П. Дмитрук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11dpmebr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11dpmebr.pdf)

References

1. Kontseptsiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy / In-t ekon. prohnozuvannia; ker. proektu V.M. Heiets. – K.: Lohos, 1999. – 56 s.

2. Metodychni rekomendatsii shchodo otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy / za red. A.I. Sukhorukova. – K.: Nats. in-t problem mizhnar. bezpeky, 2003. – 64 s.

3. Metodychni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Nakaz Minekonomrozytku Ukrainy vid 29.10.2013 r. № 1277 // Mi-nisterstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://me.kmu.gov.ua/>

4. Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy» vid 19.06.2003 r. № 964-IV [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

5. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

6. Konstytutsiia Ukrainy № 254k/96-VR vid 28.06.1996 r. zi zminamy ta dopovnen-niamy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ufpp.gov.ua/content/PDF/zakonodavstvo/konstytychiya.pdf>

7. Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy № 60 vid 02.03.2007 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0060665-07>

8. Hbur H.V. Osnovni funktsii derzhavy u sferi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky / H.V. Hbur // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia. – 2017. – № 2(52). – S. 1–9.

9. Revak I.O. Mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy: teoretychnyi aspekt / I.O. Revak // Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrish-nikh sprav. Serii ekonomichna. – Vyp. 2. – 2009. – S. 238–247.

10. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy (zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy № 287/2015 vid 26.05.2015 r.) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>

11. Zakon Ukrainy «Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy» vid 5.03.1998 r. № 183/98-VR (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98>

12. Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpo-vsiudzhennia zbroi masovoho

znychchennia» vid 14.10.2014 r. № 1702-VII (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

13. Rada natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy. Ofitsiinyi sait. – Rezhym dostupu: <http://www.rnbo.gov.ua/content/aparat.html>

14. Zakon Ukrainy «Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy» vid 25.03.1992 r. № 2229-Khll (zi zmi-namy ta dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>

15. Prohnozuvannia indyikatoriv, porohovykh znachen ta rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukra-iny u serednostrokovii perspektyvi: analit. dop. / Yu.M. Kharazishvili, Ye.V. Dron. – K.: NISD, 2014. – 117 s.

16. Natsionalnyi suverenitet Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: Natsionalna dopovid. – K.: Parlamentske vyd-vo, 2011. – 112 s.

17. Yedynak V.Yu. Instytutstionalizatsiia vidnosyn u sferi zabezpechennia ekonomich-noi bez-peky Ukrainy / V.Yu. Yedynak // Efektyvna ekonomika. – 2013. – № 10. [El-ektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2402>

18. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Koordynatsiinyi tse-ntrozuprovadzhennia ekonomich-nykh reform» vid 02.07.2010 r. № 747/2010 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747/2010>

19. Dmytruk P. Pryntsypy instytutstionalizatsii mekhanizmu derzhavnoho rehuliuvan-nia eko-nomichnoi bezpeky rehionu / P. Dmytruk [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.dridu.dp.ua/vi-davnicтво/2011/2011_04\(11\)/11dpmebr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vi-davnicтво/2011/2011_04(11)/11dpmebr.pdf)

Дані про автора

Барон Ігор Геннадійович,

аспірант Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки
e-mail: baronigor1987@gmail.com

Данные об авторе

Барон Игорь Геннадиевич,

аспірант Государственного научно-исследова-тельского института информатизации и моделирова-ния экономики
e-mail: baronigor1987@gmail.com

Data about the author

Baron Ihor,

postgraduate, State Research Institute of Informatization and Economic Modeling
e-mail: baronigor1987@gmail.com